

EURÓPA TANÁCS
13. CEMAT 2003.
Szlovénia, Ljubljana, 2003. szeptember 16-17.
Strasbourg, 2003. szeptember 17.
13. CEMAT (2003) 9 Végleges
REGIONÁLIS TERVEZÉSÉRT FELELŐS MINISZTEREK EURÓPAI KONFERENCIÁJA
(CEMAT)

Ljubljana Nyilatkozat a fenntartható fejlődés területi dimenziójáról
Elfogadták a regionális tervezésért felelős miniszterek a Regionális Tervezésért Miniszterek Európai Konferenciája (CEMAT) 13. Ülésén, Ljubljánában, 2003. szeptember 17-én

A Főtitkárság dokumentuma, készítette a Területi Tervezési és Tájvédelmi Osztály.
Az Európa Tanács tagállamainak a regionális tervezésért felelős miniszterei Ljubljánában, 2003. szeptember 17-én, a Regionális Tervezésért Felelős Miniszterek Európai Konferenciája (CEMAT) 13. Ülésén elfogadták a Ljubljana Nyilatkozatot a fenntartható fejlődés területi dimenziójáról.

LJUBLJANAI NYILATKOZAT
A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS TERÜLETI DIMENIZÓJÁRÓL

Mi, az Európa Tanács tagállamainak a Regionális Tervezésért Felelős Miniszterei Európai Konferenciája Ljubljánában, 2003. szeptember 16-án és 17-én tartott 13. Ülésén résztvevő miniszterek megvizsgáltuk az e Nyilatkozat* alapját képző dokumentumot, és figyelembe véve:

- az Európa Tanács elkötelezettségét az emberi jogok védelme és előmozdítása, a jogrend és a pluralista demokrácia mellett, amely számos Európai Megállapodásban és Chartában ölt konkrét esetet,
- az Európa Tanács és különösen a CEMAT elkötelezettségét a fenntartható fejlődés célja mellett, amit ismételtlen megerősítenek az Európai Kontinens fenntartható területfejlesztésének a CEMAT 2000-ben tartott 12. Ülésén elfogadott, és 2002-ben az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által a tagállamoknak ajánlott (REC (2002) 1) Irányelvei,
- a mindenkori környezetvédelmi és egyéb, területfejlesztési problémákat, különösen azokat, amelyek a gazdasági és társadalmi kohézióval és a fenntartható és kiegyensúlyozott európai fejlődéssel kapcsolatosak,
- a közös Európánk különleges földrajzi helyzetét, amely számos olyan lehetőséget nyújt, ami megfelelő politikákkal és azok ellenőrizhető megvalósításával kiaknázható az államaink, a régióink és a helyi közösségeink lakosai és hatóságai közötti egyetértés, együttműködés és szolidaritás útján,
- az európai integráció folyamatát – az új tagállamok csatlakozását az Európa Tanácshoz és az Európai Uniónak az alapítása óta legnagyobb bővítését -, ami fontos lépés az összeurópai méretű kohézió formálásában,
- készségünket arra, hogy továbbra is integrált módon közelítsünk a területi kohézióhoz a régiók kiegyensúlyozottabb társadalmi és gazdasági fejlesztése és a versenyképesség javítása révén, ami tiszteletben tartja Európa sokféleségét és egyedi voltát,
- azt a szándékunkat, hogy Európa hozzájáruljon a keleti és déli földrajzi szomszédok és a globális szintű fenntartható fejlődéshez is,
- az európai helyi és regionális hatóságok szerepét a fenntarthatóság elveinek valóra válásában, elfogadjuk az alábbi Nyilatkozatot:

1. A fenntartható fejlődés fogalma folyamatosan napirenden volt végig az 1990-es években és a XXI. Század fordulóján, különösen az 1992-ben tartott rioi környezetvédelmi csúcstól, és ezt megerősítette a johannesburgi csúcstalálkozó, mint elkerülhetetlen fejlesztési paradigmát és a nemzetközi napirend központi elmét. A fenntartható fejlődést azonban még mindig eltérően

---

* 13. CEMAT (2003) 10

értelmezik, és az e cél megvalósításához vezető utak eltérő szándékokat vagy elképzeléseket tükröznek.

2. A fenntartható fejlődés nem csupán környezetvédelmi kérdés. A fenntartható fejlődésnek három aspektusát különböztetjük meg: gazdasági fenntarthatóság, környezeti fenntarthatóság és társadalmi fenntarthatóság. Az első a gazdasági növekedést és fejlődést foglalja magában, a második ökoszisztemek sérthetlenségét, valamint a teherbíró képesség és a biológiai sokféleség megőrzésére fordított figyelmet, míg az utóbbi olyan értékeket foglal magában, mint a méltányosság, a felhatalmazás, a hozzáférhetőség és a részvétel. E három komponensen túl az Európai Kontinens Fenntartható Területfejlesztési Irányelvei bevezettek egy negyedik dimenziót is: a kulturális fenntarthatóságot.
3. A Terület egy összetett rendszer, amely nemcsak városi, vidéki vagy más terekből, pl. ipartelepből áll, hanem egészében a természet és az emberiséget övező környezet. Ez az emberi élet és tevékenység színtere és elengedhetetlen kerete, és azért a fenntartható fejlődés bázisa.
4. Az összehangolatlan fejlesztési politikák kockázatokat, ellenőrizetlen földspeculációt és nem fenntartható fejlődést vonnak maguk után. Veszélyesek a környezet és az emberek számára is, ahogy ezt már többször is bizonyították az áldozatok követelő természeti csapások és az Európán nemrégiben végigsöpört katasztrófák – a földrengésektől és vulkánkitörésektől, az aszálytól és árvízektől kezdve a tűzvészig és a halálos áldozatok követelő árapály jelenségekig. A fenntartható területfejlesztés megelőzi vagy jelentősen csökkenti az ilyen kockázatokat.
5. Számos folyamat kihívást jelent a közös európai jövőnk fenntarthatósága szempontjából. Ezek a kihívások különösen a következőkkel kapcsolatosak:
  - gazdasági és társadalmi fejlődés aránytalanságai Európa és egyes szomszédai között, valamint az európai régiók körében, ami néha egybeesik a közigazgatási határokkal, néha régiókon belüli, s fokozza az eltérő gyorsaságú fejlődés kockázatát;
  - a szociális egyenlőtlenségek hangsúlyozása, a szegénység mértéke és az alapvető szükségleti cikkekhez és szolgáltatásokhoz való egyenlőtlen hozzáférés, ami a társadalom peremére való kiszorulást és kirekesztettséget okoz;
  - a környezet romlása, a lakott települések lepusztulása és fizikai és szociális infrastruktúra és szolgáltatások rossz működése Európa jelentős részén gazdasági hanyatlás vagy háború miatt, ami többek között nem kívánatos migrációt, ezen belül menekültáradatot okoz;
  - a közlekedési folyamatok intenzifikálás, a közúti közlekedésben a torlódás és ezzel összefüggésben a környezet pusztulása;
  - a természeti és az ember okozta kockázatok gyakoribb előfordulása, részben az éghajlati változások miatt, ami veszélyezteti az emberi életet és súlyos károkat okoz;
  - az életfeltételek és az életminőség romlása számos vidéki területen, beleértve az elnéptelenedést, a hagyományos vidéki táj és életmód, a természeti erőforrások és a vidéki örökség átalakulását és pusztulását;
  - a kisvárosok felélesztésének szükségessége és a nagyvárosi terjeszkedés visszafogása, és az európai életmód, a település típusok és örökség kulturális azonosságát és kollektív hagyományai veszélyeztető tényezők mérséklése.
6. Az Európai Kontinensen a fenntartható területfejlesztés előtt álló fő kihívások megfelelő kezelése, releváns politikák további megvalósítása a következők céljából:
  - az aránytalanságok csökkentése, különösen a tevékenységek, az infrastruktúra és a szolgáltatások kiegyensúlyozottabb és hatékonyabb területi telepítésével a hozzáférhetőségük javítása céljából;
  - az Európai Kontinens kiegyensúlyozott többcentrumos fejlesztésének támogatása és funkcionális városi régiók alakítása, beleértve a kis- és közepes méretű városok és vidéki települések hálózatát is;
  - intézkedések foganatosítása a hanyatló települések felélesztésére és az ipari negyedek átalakítására, a területfoglalás korlátozása céljából, és azzal, hogy mérséklődjön a szociális kirekesztettség és a munkanélküliség, és javuljon a városi élet minősége;

- a közlekedés és az energiahálózatok hatékonyságának fokozása és negatív hatásai minimumra szorítása, különösen a tömegközlekedés előmozdításával és az áru fuvarozás több közlekedés előmozdításával és az áru fuvarozás több közlekedési ágat érintő megoldásainak szorgalmazásával;
  - a természeti kockázatok okozta potenciális károk megelőzése és csökkentése különösen a kevésbé sebezhető települési struktúrák kialakításával;
  - a természeti és az épített környezet védelme és javítása, különösen ott, ahol már szennyezett vagy romlásnak indult, vagy ennek veszélye fenyeget;
  - az intenzív fejlesztésnek, az iparosításnak és a mezőgazdaság kemikáliáktól való függőségének mérséklése, és a területfejlesztési politika révén diverzifikált gazdasági tevékenység kialakítása, amely új piaci lehetőségeket teremt a vidéki népesség számára;
  - egyensúly biztosítása a meglévő kulturális örökség megóvása, az új befektetések becsalogatása és a jelenleg ott élő és dolgozó közösségek támogatása között a városi és a vidéki területeken;
  - a közösség fokozott részvétele a területfejlesztési szemlélet kialakításában és a területfejlesztési politikák kidolgozásában és valóra váltásában.
7. Ennek megfelelően az Európai Kontinens Fenntartható Területfejlesztési Irányelveinek a CEMAT 2000-ben tartott 12. Ülésén történt elfogadása óta a CEMAT hozzájárult a területfejlesztési szemlélet javításához a kiegyensúlyozott és fenntartható európai fejlődés legkiemelkedőbb témáiról és kérdéseiről szervezett tudományos és politikai viták intenzifikálása révén. Találkozókat szerveztek, fontos következtetéseket és irányelveket állapítottak meg, figyelemmel kísérték a fenntartható politikák jó példáit, és követték az összeurópai együttműködés sikeres eseteit, ahogy ez a 2003-ban tartott 13. Ülés dokumentumaiban látható.
  8. A fenntarthatóság elérése céljából azonban a területfejlesztési politikáknak lényegesen erőteljesebb, ágazatok feletti dimenzióba kell emelkedniük. A területfejlesztési szemlélet magában foglalja különböző tevékenységi ágazatok, különböző szintű hatóságok és különböző érdekeltek együttműködését. Ezért egy fontos politikai gyakorlati eszköz, amely széles körben elfogadható megoldásokat biztosít. Lehetővé teszi a területi hatásokkal foglalkozó minden állami politika számára, hogy részletesen vizsgálja és értékelje a szinergikus hatásai erősítését és fokozását, valamint az eredményeik fenntarthatóságát is. Az ágazati politikáknak azonban teljes körűen magukkal kell foglalniuk a fenntarthatóság dimenzióját, különös tekintettel a központi politikákra, amilyen pl. közlekedési, az energia-, mezőgazdasági és egyéb politika.
  9. A fejlesztés területi hatásai szélesebbek, mint az országhatárok, a regionális, a helyi vagy bármilyen egyéb, igazgatási intézkedésekkel megállapított határok. Ezért a területi tervezés terén az összes hatósági szintet felölelő összeurópai együttműködés szükséges, és ezt széles körben elő kell mozdítani.
  10. Az Európai Unió bővítése egyedülálló lehetőség, de ugyanakkor a végső szükséglet is a területfejlesztés terén az összeurópai együttműködés intenzifikálására. Ez az Európai Unió régi és új tagállamai és más államok – pl. az Európa Tanács tagjai – hatásainak együttműködésével, és e területen az európai és a szomszédos kontinenseken lévő szomszédok közötti együttműködés útján valósítható meg. Új kezdeményezéseket indítottak el, és alapokat hoztak létre az ilyen együttműködés javítására, amit messzemenő előnyökkel járó befektetés, nemcsak az európai kohézió és kiegyensúlyozott fejlődés szempontjából, hanem a globalizálódó világ perspektívájából is.
  11. A hatékony területfejlesztés a regionális különbségeken és a helyi szükségleteken alapuló aktív részvételt és alkalmazkodást igényel. A regionális szintű kormányzati erőfeszítések erősítik a fejlesztési kezdeményezéseket és optimalizálják az eredményeit a régióközi együttműködés révén. A feladataik keretében a helyhatóságok együttműködhetnek egymással, saját országuk hatóságaival, és ha a jog engedi, más országok hatóságaival is. Az őket érintő, de nem az ő hatáskörükbe vagy felelősségi körükbe tartozó kérdések megoldásába be kell vonni a helyi és regionális hatóságokat, és a döntéshozatalkor, amennyire csak lehet, konzultálni kell velük.

12. A területfejlesztési politikák és a területi tervezés fontos eszközt képez a helyi és a regionális hatóságok számára. A politikai szervek, testületek és pártok, a nem-kormányzati szervezetek, a szakmai és más szervezetek és az állampolgárok interakciója a területfejlesztési döntéshozatalban a helyi és regionális demokrácia fontos tényezőjét képezi. A helyi és regionális hatóságok a maguk szintjén illetékesek a területi tervezési és területfejlesztési politika kérdéseiben, fontos szerepet játszhatnak az összeurópai együttműködésben, és igen hatékonyak lehetnek a helyi és a regionális szintű területfejlesztési politika valóra váltásában.

Mi, az Európa Tanács tagállamainak a Regionális/Területi Tervezésér Felelős Miniszterei, a fenntartható fejlődés egyetemes fontosságát tekintve tudatában vagyunk, annak, hogy milyen kihívások állnak a fenntarthatóság előtt, és elismerjük a megvalósuló európai integrációk fontosságát, hangsúlyozzuk, hogy a területfejlesztési szemlélet a fenntartható fejlődési célkitűzés elérésének alapvető módszere, és ezért:

- elkötelezzük magunkat az Európai Kontinens fenntartható fejlődésének garantálása céljából a tevékenységek szinergikus hatásainak biztosítása mellett, és hogy háromévente jelentést teszünk a CEMAT-nak és az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának az Európai Kontinens fenntartható területfejlesztési irányelveinek megvalósításáról;
- megbízuk a CEMAT Vezetőt Tisztségviselőinek Bizottságát, határozza meg a jelentésünk felépítését és az utómunkálatok mutatóit, és állapítsa meg, milyen előrehaladást értünk el az Európai Kontinens Fenntartható Területfejlesztési Irányelvei váltásában;
- felkérjük az Európa Tanács tagállamait, támogassák és erősítsék a területi tervezés szerepét a fejlesztési politikáikban, segítsék elő a horizontális és vertikális együttműködést az államokban és összeurópai szinten, és folytassanak együttműködést az ESPON keretében;
- továbbítjuk a kérést a Miniszteri Bizottsághoz, a Parlament Közgyűléséhez, az Európa Tanács Helyi és Regionális Hatóságainak Kongresszusához, valamint az Európai Unióhoz, támogassák az összeurópai szintű területfejlesztési szemlélet szerepét, mint a fenntarthatóság hatékony módját;
- felkérjük az Európai Uniót és az Európa Tanácsot, fokozzák együttműködésüket a területfejlesztés területén, és felkérjük az Európai Bizottságot, határozza meg azokat az eszközöket, amelyek az Interreg, a Phare, a Tacis, a Cards, és a Meda programok tapasztalatai alapján előmozdítanak az összeurópai együttműködést az európai és a szomszédos országok között a területfejlesztés területén a kiegyensúlyozatlan fejlődés okozta megosztottság megelőzése céljából;
- felkérjük a Miniszteri Bizottságot, vegye figyelembe a fenntartható területfejlesztést az Európa Tanács 3. csúcstalálkozója keretében.